

Därför dör aldrig vampyrer

Ikväll är det troligt att du eller någon du tycker om kommer att få en påhälsning av en vampyr – på tv, på bio eller i en bokhandel. Vår egen roman handlar om en nutida epidemi som sprids i New York City.

Det hela började för nästan 200 år sedan. Året var 1816, ”året utan sommar”, då aska från ett enormt vulkanutbrott sänkte medeltemperaturen runtom hela jorden, vilket ledde till en världsomfattande hungersnöd. Några vänner samlades i Villa Diodati vid Genève sjön och bestämde sig för att tävla om vem av dem som kunde hitta på den mest skrämmande historien. Så föddes de två största monstren i modern tid.

Ett av dessa monster skapades av Mary Godwin, som snart skulle bli Mary Shelley, och hennes dr Frankenstein gav liv till en utstött varelse. Det andra monstret uppfanns inte på samma sätt, utan var snarare en sammansmältning. John William Polidori fogade samman folklöre, personliga bitterheter och erotiska grubblerier till ”Vampyren”, en historia som är grunden för dagens bild av vampyrer.¹

I ”Vampyren” skapades de två huvudstråken i dagens vampyrberättelser: vampyren som den romantiske hjälten och vampyren som det odöda monstret. Denna ambivalens kanske speglade Polidoris egen eftersom det är allmänt känt att huvudpersonen Lord Ruthven baserades på Lord Byron – den tidens litterära superstjärna och en av gästerna i villan den där ödesdigra sommaren. Polidori skötte om Byron dygnet runt, både som läkare och som hängiven groupie. Men han var också avundsjuk på honom: Byron var elegant och kvicktänkt, medan den stackars doktorn inte var någon större talang och inte såg mycket ut för världen.

Men detta var bara en ny variant av en gammal tanke. Myten existerade långt innan ordet ”vampyr” uppfanns och verkar ha funnits i alla tider, kulturer och språk. Indiens Baital, Kinas Ch'ing Shih och Rumäniens Strigoi är bara några exempel på dess namn. Varelsen verkar vara lika gammal som Babylonien och Sumer. Eller ännu äldre.

Vampyren kan härstamma från undertryckta minnen vi haft som primater. Kanske var vi någon gång tvingade till kannibalism för att överleva. När vi sedan utvecklades till jordbrukande stammar med sociala regelverk, kan man tänka sig att det dröjde sig kvar en föreställning om de primitiva förfäderna som likt vilddjur bodde i kalla jordkulor och livnärde sig på de levandes salta blod.

Mytologiska varelser som till exempel änglar, härstammar från våra individuella och kollektiva behov. Idag, lika mycket som under den dystra sommaren 1816, känner vi behovet av deras kalla omfamning.

I detta ligger något intressant: till skillnad från mytologiska varelser som till exempel draken, försöker inte vampyren utplåna oss utan erbjuder istället ett slags blodets alkemi. När vampyrens smitta förs vidare, förvandlas vårt usla, dödliga jag till den eviga

ungdomens guld och framkallar något som alla sociala konstruktioner försöker kväva: ursprunglig, oförfalskad lusta. Om ungdomen är åtrå parad med oändliga möjligheter, så skapar vampyrens lusta ett ljuvligt tomrum som vi strävar efter att fylla.

Med andra ord: där andra monster tydliggör vår dödlighet, betonar vampyren det eviga i oss. Hans mirakulösa blod förvandlar det bly som är vårt dödliga kött till renaste guld.

I ett samhälle med ett så hetsigt tempo som vårt, där en ny film måste slå kassarekord varje vecka och där tv skapar nya idoler varje säsong, finns en särskild lockelse i det eviga, i löftet om att någonting faktiskt varar för alltid. Vampyren som förförare är lika flexibel och dubbeltydig som alltid. Se bara på den långsamma utvecklingen från de dekadenta varelserna hos Anne Rice till dagens varianter som utlovar allt från kysk, evig kärlek till vilda, nattliga eskapader. Här ser man essensen av odödlighet: förmågan att anpassa sig.

Vampyren har hittat sin nisch och muterar nu allt snabbare. Tidigare har det handlat om samma typ av monster som återanvändes i berättelse efter berättelse. Nu finns det plötsligt vampyrer i alla möjliga skepnader som tillgodoser alla våra behov: såpoporer, sexuell frigörelse, noirdeckare osv. Myten låter sig villigt lånas till alla områden i livet: allt från flingpaket till kärleksromaner. Det snabba tempot hos dagens teknologi driver på dess spridning i vår kultur.

Men även om Polidori står för rötterna i varelsens släktträd, så skapades den mest välkända vampyren av Bram Stoker 1897.²

En av orsakerna till den stora framgången hos Stokers ”Dracula” anses allmänt vara det faktum att den kom ut mitt i en teknologisk revolution. Berättelsen är full av nya prylar (telegrafer, skrivmaskiner), olika sätt att kommunicera (dagböcker, loggböcker) och den allra senaste vetenskapen (blodtransfusioner) – resultatet blir en uråldrig myt som kolliderar med den moderna världen.

Idag befinner vi oss också i inledningen av en ny era av vetenskap och dess uppfinningar. Den trådlösa teknologin som vi har i våra fickor idag var ren science fiction i vår ungdom. Vi känner oss hela tiden säkra och uppkopplade, men vårt teknologiska övermod börjar alltmer påminna om något ur Wells dystopier. Vi kan ringa, se eller höra vad eller vem som helst oberoende av var vi är någonstans. För de flesta människor finns det bara kvar en avlägsen plats: det inre. ”Känn dig själv” är inte längre något vi funderar över.

Trots vår fixering vid att tygla all denna information, är vi fortfarande lika sårbara inför vårt öde och våra mardrömmar som vi alltid varit. Vi etablerar det dödliga viruset på samma sätt som ”Dracula” fick sina läsare att tro på monster: genom vetenskapen. Vetenskapen blir den moderna människans vidskepelse. Den får henne att återigen uppleva fruktan och tro på saker som hon inte kan se.

Och genom denna fruktan återfår vi vår ödmjukhet. Den vampyriska pandemin blir en påminnelse om att vi inte har någon egentlig kontroll över våra kroppar, vårt klimat eller till och med våra själar. Monster kommer alltid att möjliggöra det oförklarliga i våra vardagliga dokusåpaliv, de pekar på en större, andlig värld – för finns det demoner mitt ibland oss, kan änglarna inte vara långt borta. I vampyren finns Eros och Thanatos sammantvinnade i en arketypisk omfamning; de faller genom tidsåldrarna utan att dö.

För evigt.

Guillermo Del Toro och Chuck Hogan, The New York Times den 31 juli 2009

¹ "Vampyren" gavs ut i svensk översättning 1824

² "Dracula" gavs ut i svensk översättning 1897